

אמנם יש מעלה גם כשנמצאים לבד, כיון שכעת יכולים ללמוד מה שהלב חפץ ולא רק מה שכל הציבור לומדים, ואפשר להקדיש יותר זמן לנושאים שיש משיכה אליהם ומרגישים צורך לברר. ומן הסתם ניתן לנו מצב זה כדי שיוכל כל אחד לקחת 'בעלות' על התורה, שיהא לו תורה שלו, בלי קשר ללימוד בתוך מערכת. ולכן יש לנצל הזדמנות מיוחדת זו בימים אלו.

לימוד ביחידות על דעת הציבור

אמנם נראה שגם כאשר אחד לומד תורה בעצמו ומעלה נקודות שונות בלימודו ופרטים אחרים שמעניינים אותו יותר מאת חברו, מכל מקום עדיין הוא נחשב שלומד על דעת הציבור, כיון שלבסוף הוא ישתף את חבריו בנקודות שהעלה. וכך גם במצבנו היום, הגם שאנו לומדים לבד, מכל מקום מטרתנו אל הציבור כולו ועל ידי זה נחשב הלימוד שלנו כלימוד בישיבה.

עבודת ימי הספירה

טעם לספירת העומר

ידועים דברי ספר החינוך (מצוה שו) בטעם מצות ספירת העומר, שבזה אנו מראים בנפשנו את רצוננו הגדול להגיע אל היום הנכבד והנכסף ללבנו ובאותם הימים אנו מכינים את עצמנו לקבלת התורה. מאידך, בהרבה ספרי מחשבה מובא שימי הספירה הם המשך של יציאת מצרים וגמר הניתוק מטומאתה, וספירת שבעה שבועות כנגד שבעת ימי נקיים של אשה הנטהרת על ידם.

אמנם כן משמע מחז"ל ששני הטעמים נכונים וקיימים בעת ובעונה אחת, שכן מובא במדרש שאמרו בני ישראל למשה מתי אנו מקבלים את התורה? אמר להם הרי אתם עוד יוצאים מן החומר והלבנים וצריכים אתם עדיין לגמור היציאה. הרי שימים אלו הם הכנה לקבלת התורה יחד עם הניתוק מטומאת מצרים.

עבודת ימי הספירה בתיקון המידות

והנה בספרים מובא שימים אלו מסוגלים לתיקון המידות. וצריך ביאור מהו הקשר בין תיקון המידות לקבלת התורה? כמו כן יש לברר מהי הדרך לתקן את מידותינו?

רבינו יונה בפירושו למסכת אבות על המשנה (פ"ב מ"ב) "התקן עצמך ללמוד תורה", מפרש שכוונת התנא שצריך אדם לתקן את מדותיו כדי להצליח בלימוד תורה, כי אין התורה שוכנת אצל מי שמידותיו רעות.

מאידך, מסביר רבינו יונה את מה שאמרו שם (מ"ה) "אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד", שהבור הוא ריק, אין בו לא תורה ולא מצוות ולא מדות טובות, אבל עם הארץ הוא אדם המעורב עם הבריות ויש בו מן המידות הטובות, אבל עדיין לא ישיג מעלת החסידות כי אין בו תורה, והוא חסר טהרת הלב וזכות הנפש. הרי שהדבר המשלים את הנפש הוא לימוד תורה.

מעתה צריך להבין, מה קודם למה? מצד אחד התבאר שלימוד תורה בלתי אפשרי מבלי שיקדם לו תיקון המידות, ומאידך אי אפשר להשלים את המידות בלי לימוד תורה, אם כן מה גורם למה? ובאמת אמרו (שם פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה, וגם כאן צריך ביאור מה קודם למה ואיך הדברים פועלים?

התורה היא סם המות למושחת במידותיו

והנה הגר"א בפירושו למשלי (יט, ט) כותב שהלומד תורה בלי יראת שמים, גרוע יותר ממי שאין בו תורה בכלל, כמו שאמרו (שבת פח, ב) שלמיימינים בה התורה היא סם חיים, ולמשמאלים בה היא סם המות.

וכן מסביר המהר"ל את דברי המשנה (אבות פ"א מ"ג) "ודאשתמש בתגא חלף", לפי שחכמת התורה היא כעין כתר שעל ידה נראה לכל שהתלמיד חכם מופרש ומובדל משאר בני אדם, וכן נקראו תלמידי חכמים מלכים כמו שאמרו בגיטין (סב, א) מאן מלכי רבנן, כיון שהם אנשי שכל הדבוקים בהשי"ת ונבדלים מחומריות העולם. ומפורסמים דברי החזון איש (אגרות חזו"א ח"א אגרת יג) שהאנשים השלמים הזוכים לידיעת התורה הרי הם בגדר מלאכים המתהלכים בין בני אדם.

לפיכך הפליגו חז"ל בחומרת המשתמש בכתרה של תורה, משום שהוא סותר את עצמו מיניה וביה, שבכדי להשיג כבוד עצמי הוא משתמש בכתרו של מי שאינו מחפש כבוד עצמי, ועושה שימוש לרעה בערך המקודש של 'לשם שמים' על מנת להביא לעצמו תועלת - היפך ה'לשם שמים'.

וכך פירש ברוח חיים את דברי המשנה (שם) "נגד שמא אבד שמיה", שהלומד תורה לשם כבוד מאבד את שמו הטוב שהיה לו מכבר, וכנגד מה שחשבו עליו שהוא אדם המעוניין ברוחניות, מתגלית פחיתותו שהוא עסוק רק בהשגת כבוד עצמי.

תיקון המידות בהטיית כוחות הנפש לטוב

והנה כוחות הנפש שבאדם הם מציאות קיימת שאי אפשר לבטלם, אבל אפשר להטות אותם ולהשתמש בהם לטוב או למוטב. לדוגמא, בכח החסד אפשר להשתמש לצד הטוב, לעשות חסד עם הזולת למלאות לבו בחשק לתורה, או למוטב, לתאוות. וזהו ענין תיקון המידות, לעבוד על כוחות נפשו וללמוד להשתמש במידותיו באופן הנכון.

עמל התורה אין פירושו רק השימוש בשכלו להבין את התורה, אלא נכלל בו גם כן השליטה על המידות והכוונתם כדי להקדיש כל כוחותיו לתורה.

לימוד תורה מרב

בהמשך המשנה שם אמרו "ודלא יליף, קטלא חייב". מבאר רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל (דעת תורה פ' נשא מאמר תורה אור) על פי דברי הגמרא (כתובות יז, א) "ודלא שימש קטלא חייב", שהכוונה ללומד תורה ואינו משמש תלמידי חכמים, כי מי שאינו לומד אצל רב המדריכו בדרכי הלימוד בעיון ובגדרי הלכות, אין זה בכלל לימוד תורה אלא הוא רק עושה מעשה לימוד. והביאור, כי לימוד תורה הוא דווקא באופן שמשנה את האדם לטובה וזה רק על ידי לימוד תורה בעיון גמור, שכדי להשיג איכות לימוד כזו צריך להקריב את כל כוחותיו ותאוותיו ועל ידי זה הוא משתנה לטוב.

חלקם של האשה ושאר תומכי תורה בלימוד התורה

וזהו הטעם שאשה התומכת בבעלה ובבנה הלומדים תורה, וכן התומך בלומדי תורה כיששכר וזבולון, מקבלים חלק בתורה עצמה, אף שבשאר המצוות אינם מקבלים חלק אלא כמסייע לדבר מצוה. כי ללימוד תורה דרוש להשקיע את כל כוחות הגוף ובלי זה אין תורה, וא"כ מי יתמוך בחלק הגוף? לכן האשה או שאר תומכי תורה המכלכלים את הגוף, הרי הם שותפים מלאים בעסק התורה ממש, וממילא מקבלים חלק בתורה עצמה.

הצורך בשאיפות

ובפירושו רבינו יונה מפרש מה שאמרו במשנה שם "ודלא מוסיף יסף", שמי שהוא חכם ואומר בלבו שכבר למד את כל התורה כולה ואין עוד צורך להוסיף ללמוד, קטלא חייב - הלוואי שימות, שכיון שכבר קם מללמוד מה לו עוד חיים. מוסיף רבי ירוחם

זצ"ל שגם מי שלומד תורה אבל בלי שאיפה ודחף, הרי הוא בכלל לא יסיף, שאינו לומד כי אם מתוך הרגל ולא כדי להוסיף. שכך הוא אצל כל אדם ואפילו אצל גוי, שמוכרח שיהיו לו שאיפות בחיים, כי בלי שאיפות הרי הוא מקולקל והרוס וחסר לו בגדר הנפש והאדם שבו.

תיקון המידות תנאי לתורה

אם כן תיקון המידות שנדרש קודם קבלת התורה, הוא על ידי שיזהה האדם מה הם כוחותיו, וימצא את הדרך לנצל תכונות אלו להתמסר לעבודת השם, לכלל ישראל ולתורה. ועל ידי שלימות המידות בעבודה שלאחר מכן, יזכה לקבל את התורה באמת ותהיה לו סם חיים.

השגת מעלתם של רבי שמעון בן יוחאי והאריז"ל

הסיבה שזכה רבי שמעון בר יוחאי למה שלא זכו אחרים, היא בגלל שנפשו היתה צמאה לשמוע דברי תורה יותר מכל בני דורו, וכיון שאהב את כלל ישראל השתמש בכל כוחות נפשו כדי להרבות תורה בכלל ישראל.

והעיד האריז"ל על עצמו שזכה לכל דרגותיו על ידי שעבד את השם וקיים מצוות בשמחה. ולדברינו, היינו שעל ידי השמחה הצליח למצות את כל כוחות נפשו ולהביאם אל התכלית הזו של הבנת התורה והפצתה.

תיקון המידות והחשק ללימוד התורה

שורש השחתת המידות בחוסר אמונה

שורש ההשחתה במידות היא הכחשת הקב"ה והשגחתו, כי מי שחי את חייו בידיעה שהוא חלק מהתהליך של הקב"ה להביא את העולם לשלימותו, אין לו מקום להתגאות ולחשוב שהוא ברשות עצמו.

המדבר לשון הרע אינו מאמין שהוא כאן בעולם רק כדי להיות חלק ממלכות שמים. וכן מידת התאוה נובעת מזה שהאדם חושב שרצונותיו מוכרחים לבוא על